

Mile Pešorda

ŠIMIĆEVI **SUSRETI**, 1970. – 2010.

40. obljetnica „Šimićevih susreta“

Grudsko-drinovačka iskra slobode i ljubavi za Riječ

: Prvi „Šimićevi susreti“: Grude, subota, 30. svibnja 1970 – Drinovci, nedjelja, 31. svibnja

Rođeni u tijeku preporodnoga Hrvatskoga proljeća, i prvi put održani u Grudama, 30. svibnja 1970., u subotu, i u Drinovcima, u nedjelju, neposredno poslije pučke mise, 31. svibnja, prvi „Šimićevi susreti“ neizbrisivo su se upisali u hrvatsku kulturnu povjestnicu. Izvorno posvećeni velikanu hrvatskoga pjesništva Antunu Branku Šimiću te promicanju i istraživanju hrvatske književnosti i kulture uopće, idejno osmišljeni u razgovorima ugodnim u krugu nekolicine hrvatskih pjesnika i književnika u Sarajevu podrijetlom iz Hercegovine (Nikola Martić, Mile Pešorda, Veselko Koroman, Vitomir Lukić...) sami su **Susreti** svoj organizacijski oblik dobili nakon nekoliko radnih sastanaka inicijativnoga kruga, održanih u Sarajevu (prvi od njih, u uredu zaslužnoga profesora hrvatskoga jezika Ferde Bobana, službenika u Republičkom sekretarijatu za prosvjetu i kulturu BiH), Mostaru i Grudama, upravo ovim redoslijedom, u jesen i zimu 1969. i rano proljeće 1970.

Na krilima velikoga uspjeha prvih Šimićevih susreta i ogromnoga oduševljenja za hrvatsku pjesničku riječ koje su oni probudili u narodu i među svim prijateljima poezije, stvoren je bio i nacrt njihove daleko šire i slojevitije koncepcije, djelomično ugrađen u, sastavljeni, nacrt novih Pravila „Šimićevih susreta“. Međutim, uzbunili su se čuvari sustava, djelomice potaknuti i od strane zaluđenih zatiratelja hrvatskoga jezika i slobode (koji su „državne patriote“ huškali protiv jedne kulturne manifestacije Duha kao „klerofašističke“), pokrenuli su se i zavidnici i ideološki bojovnici, a do slobodarskoga nam pjesničkoga doma na sarajevskoj Grbavici (mjestu mira i stvaračkoga dijaloga) dojurili dojavnici i n a š i karijeristi s „pričuvnim ušima“, pa je tako, u vrhovima vlasti, proširena koncepcija „Šimićevih susreta“ prokazana kao „nacionalistička“, navodno nastala „po uzoru na Maticu hrvatsku“ itd.

Jer su bili djelom Duha i širega kulturotvornoga suglasja, a ne „antidržavnim“ činom „skupine hrvatskih književnika“, opstali su „Šimićevi susreti“ bez obzira na nastojanja da ih se ugasi, udbaški izolira i kontrolira, ili utopi u nekakvu „bratstvo-jedinstvenu“ manifestaciju. Uostalom, i znamenita „Sarajevska deklaracija o hrvatskom jeziku 28. siječnja 1971.“ nastala je ne samo u znaku demokratskoga zagovora temeljnih građanskih, nacionalnih i kulturnih prava Hrvata u BiH, nego i radi obrane prava na život „Šimićevih susreta“. Naime, tamo negdje iza odlučila je „Udbo-Partija“ pridaviti toga hercegovačkoga „Velog Jožu“, a na tajnom sastanku vrhuške u Sarajevu, 12.I.1971. (javnosti djelomično otkrivenom tek god.1990.), političko-književnički moćnik Ivan Fogl prokazivao je, baš zbog pokretanja „Šimićevih susreta“, nas „mlade hrvatske pisce“, ali samo moje ime izrijeком, kao „negativne komponente“. Desetak dana poslije partijaškoga tajnog vijećanja, „Sarajevska deklaracija...“ istaknula je, kao jedan od preduvjeta za otvoreni demokratski razgovor o kulturi i kulturama, i ovaj:

„- kada Ivan Fogl, koji po nacionalnom ključu zasjeda i predsjedava, skupa s vama, na skupovima u Republičkoj konferenciji Socijalističkog saveza gdje se rješavaju sudbinska pitanja kulture, bude barem po profesionalnoj političkoj obavezi odgovorio mladom hercegovačkom pjesniku Mili Pešordi zašto u materijalima za jedan službeni skup, izrađenim u vašoj instituciji, nisu, pored ostalih sličnih manifestacija, ni spomenuti **Šimićevi susreti**. Znači li to da su oni diskvalificirani?“

Pa ipak, kada ih već nisu uspjeli sasama ugaziti u jeku okrutnoga slamanja Hrvatskoga proljeća, izvršitelji udbo-komitetskih migova i naputaka „Šimićeve susrete“ staviše pod

vrhunski razrađeni totalitarni nadzor, prekriše im izvor, krivotvoriše rođendan i krštenje, zapravo uzveličaše rankovićevsku DB Službu i njezinu šapatdružbu, preinačiše Statut.

Kao majstorski uzorak izvedbe s/udbonosnoga udara i krivotvoriteljskoga strukturalnoga zahvata u bit „Šimićevih susreta“ može poslužiti parapolitička promidžbena knjiga-zbornik „Životvorno sunce“ (s udbaškim kalendarom kao okosnicom!), koju je suradnički zauzeto sastavio i uredio Mile Stojić, otiskalo sarajevsko „Oslobođenje“, a, tobože, objavio „odbor šimićevih susreta, grude hercegovina“ god. 1981. Srećom po progonjenu i krivotvorenu istinu, svoj iscrpni i svjedočki dojmljivi zapis o tomu da su p r v i „Šimićevi susreti“ doista bili kad su bili i kako su, drugoga dana u Drinovcima, protekli „kao uzvišena pjesma“, ostavio je svećenik i književnik fra Jakov Bubalo i objavio ga u prvome broju župskoga fra Žarkova „Kršnoga zavičaja“, u Drinovcima 1970. godine..

Fra Jakov Bubalo:

Šapat se pronio selom

U Drinovce sam se navraćao više puta. Uvijek je to bilo nakratko. Ali sam svaki put tamo doživljavao ponešto ugodno i lijepo. Ipak 31. svibnja ove godine ostat će mi u posebnoj uspomeni...Pjesnički dan u Drinovcima doživio sam kao jednu uzvišenu pjesmu. Možda još ljepšu i topliju od svih onih biranih i snažnih stihova što su tamo recitirani. Jer ljudska srca proniknuta pjesmom progovorila su ondje zanosnije od pjesme... Školsko i crkveno dvorište su kao umiveni dlanovi. Sve sređeno i čisto. I na župnoj crkvi vijori se trobojka. Šapat se pronosi selom: Danas u Drinovce dolaze veliki ljudi. Nešto neobično za ovu sredinu... ŠIMIĆEVI SUSRETI. Pregršt poezije za koju treba imati uho. Može li takva priredba uopće nešto značiti za jednostavni puk našega krša? Bez obzira što se radi o proslavi domaćeg sina, pomalo sam sumnjao. I odmah priznam: prevario sam se.

Otvaranju pjesničkog slavlja prethodila je pučka sv. misa, jer je bila nedjelja. Župnik i organizatori proslave u svemu su lako našli zajednički jezik... Odmah po svršetku sv. mise u školskom je dvorištu započela pjesnička priredba u slavu i spomen velikog Drinovčanina Antuna Branka Šimića. Uvodni govor sveučilišnoga profesora iz Zagreba dra Ive Frangeša, majstora stila i jezika, tekao je kao jedna velebna pjesma...

A u ovoj drinovačkoj jeci poezije čini se da jedan trenutak ipak treba posebno izdvojiti. To je pjesma „Tužaljka nad Hercegovinom“, mladog hrvatskog pjesnika iz Gruda Mile Pešorde. Hercegovina okupljena u Drinovcima prepoznala je u toj pjesmi samu sebe u sadašnjem trenutku.

(Fra Jakov Bubalo: „Doživljaj koji se dugo pamti“, KRŠNI ZAVIČAJ br. 1., str. 18.-22., Drinovci, studeni, 1970., urednik fra Žarko Ilić)

Ivo Frangeš

Dijalog s pjesničkim svijetom

Iako dolaze s malim zakašnjenjem (možda im je zbog toga značenje veće), ovi Susreti nisu samo odavanje počasti piscu zaslužnom u historiji, nego i održavanje dijaloga s jednim pjesničkim svijetom, što je živ i pola stoljeća nakon smrti autora... Važno je samo ne ostati na početnom oduševljenju, nego ga iskoristiti kao poticaj za budućnost.

(Vjesnik, 16.lipnja 1970.)

Mak Dizdar:

Temelji su tu!

A.B.Šimić je veliko ime hrvatske i jugoslavenske poezije, pa je bilo krajnje vrijeme da se njemu posveti neka pažnja u rodnom kraju. Osim što je bio veliki pjesnik, on je bio i vrlo napredan čovjek svoga doba.. Baš zbog toga s njegovim životom i djelom treba upoznati i kraj u kojemu je rođen. Temelji su tu, a sada bi trebalo da Šimićevi susreti postanu lijepa tradicija, jer je to prilika da se radni ljudi upoznaju s djelom A.B.Šimića, a ujedno čuju neposrednu pjesničku riječ.

(Vjesnik, 16.lipnja 1970.)

**Ćamil Krehić, novinar:
Grude i Drinovci**

Radi se o kulturno-književnoj manifestaciji što je krajem svibnja po prvi put organizirana u rodnom kraju dvojice književnika – Grudama i Drinovcima.

(Vjesnik, 16.lipnja 1970.)

U početku bijaše Riječ, bi stvorena kraljevska Bašćanska ploča, i Humačka, i Povelja Kulina bana, i Kočerinski zapis Vignja Miloševića, a onda bi podignuta god. 1895. velebna, fra Paškalova, crkva Sv. Mihovila u Drinovcima, desetljećima kasnije, fra Gabrina, crkva Sv.Katarine u Grudama, i ona kao i drinovačka jedinstvena u svojoj kamenoj sakralnoj ljepoti. Djelujući Duh, prepoznavši civilizacijsku veličinu pjesničke pobune Antuna Branka Šimića (Drinovci, 18.XI.1898.- Zagreb, 2.V. 1925.), također i golemu i živu omiljenost u narodu istine i legende o slobodaru i harambaši Andrijici Šimiću (Grude, 22.XI.1833. – Runovići, 5.II.1905.), stvarački puntarski genij Stanislava Šimića (Drinovci, 18.IV.1904.- Zagreb,7.VII.1960.), milostno bi otjelovljen, doista oživotvoren našim dobroćinima u „Šimićevim susretima“ kao preporoditeljskom izvoru, u grudsko-drinovačkoj iskri slobode i ljubavi za Riječ, za Svijet, u jeziku materinskom – iskri oblikovanoj u viši smisao, užganoj na znakoviti dan, nadnevak, mjesec i godinu: u subotu, 30. svibnja 1970. S radošću gledam, u ovoj jubilejskoj prigodi, kako, zahvaljujući ljubavi puka i vjernoga pjesnika, svim vanjskim zlosiljima i prisvajanjima unatoč, europska duhovna rijeka, „Šimićevih susreta“ nije presahnula. Ona je naša najbližnja rodbina.

Pjesnici

Pjesnici su čuđenje u svijetu
Oni idu zemljom i njihove oči
velike i nijeme rastu pored stvari

Naslonivši uho na ćutanje što ih okružuje i muči
pjesnici su vječno treptanje u svijetu

Hercegovina

Ja koracam livadama plav od sutona
Na rubu livada je kuća parnog plina
Iz daljine
to je krvlju namrljana uglasta i gruba slikarija na nebu

I što god bliže stižem sve glasnije viču
nebrojene užarene opeke
Tko ne zna, mislio bi da seljaci slave kakvu slavu

Ispod brežuljaka crni vlak se vuče
odmjereno udara i vrišti

svoj dolaz još dalekoj nevidljivoj stanici

Noć i ja na brdu
Poda mnogom načas izrone iz mraka
kuće stabla dvorišta i njive
I ope utonu u mraku
ko u svijesti

Iz tame u me gleda nekoliko svijetlih bijelih prozora:
ko nekoliko bijelih svećanih časova
iz crnog života ljudi

Teški zrak

O kuda da se danas pođe?
U sobu uđe moja majka
sjedne i gleda u me nijemim pogledom

Ja puštam knjigu, izlazim iz kuće
Na rubu polja između crnih stabla
crveno mrtvo obješeno sunce

Ja stanem nasred ceste
i kriknem iz svih snaga

Opomena

Čovječe pazi
da ne ideš malen
ispod zvijezda!

Pusti da cijelog tebe prođe
blaga svjetlost zvijezda!

Da ni za čim ne žališ
kad se budeš zadnjim pogledima
rastajo od zvijezda!

Na svom koncu
mjesto u prah prijeđi sav u zvijezde!

Radost tišine

U vrtu je sunce. Ljetom diše dan.
Stari fratar, lica kao s drugog svijeta,
Bjelokos i kao malko žalostan
Moleći uz brežvicu amo-tamo šeta.

Oči su mu tamne. Pogled ima svet.
Poput kakva sveca s crkvenih zidova:
On zna polu Svetog pisma napamet
I goneta tajnu mističnih glasova.

Sada moli i moli. Poslije molitve će
Sazvat k sebi malo kokošiju jato
I posut im stazom žita, što ga za to
Goji svako ljeto i polijeva ko cvijeće.

S kokošnjih glasova hrt se diže s loga:
Dotle stari fratar stoji u sredini
Sklopiv ruke sretan i – sve se čini –
Da mu duša u tom času gleda Boga.

Raspeće

I dokle ispod prvih udaraca čekićem u čavle
na križu tijelo čovjekovo poče da se uvija i svija
i stenje službenici ukočeno sjedahu na konjima
u pažnji da se čin po propisima svrši

Tek kada čovjek s križa jednom, dvaput kriknu
i onda (prestav biti čovjek) divlje riknu
usplahireni konji počеше se dizati u propanj

I nastaje metež, u kojem se izmiješaju i konji i ljudi
Uz konjsku njisku (na ljudsku nalik vrisku)
rik raspetoga rasijecaše zrak
i neki spaziše da nebo potamni i da munje križati počеше.

Vojnici oko križa moraše se požuriti
Završiše svoj posô naglo. Čovjeka raspeše.

I odmah zatim konji hitro službenike odatle odniješe
i za njim se rulja srljajući u grad surva.

S njom i noć stiže. Po Jeruzalemu
Glas o tom što se zbilo poče da se širi.

Zakonodavci

Izmislili su za nas zakon
i vele da Bog tako hoće.
O samo Bog bi mogao znati
koliko u njih ima gluposti a koliko zloće.

Izmislili su zakon da nas muče
i od naših muka što im nije korist, to im je užitak.

I nitko ništa reći ne smije.
Pjesnici samo slažu pobunu u pjesme.
Pjesnici samo bunu buncaju u pjesme.

Vraćanje suncu

Evo me svega svlada težina
Ko potege s nategom, jedva pomaknem ude
Evo me svega svlada vrućina
Ohladit bi me mogla samo hladna zemlja.

I glas mi usahnu u grlu suhom
Nikad ga više ne ću čuti svojim uhom.

Zanavijek pustih težini trup i trudne mi ude
Usijanim tijelom grijem oko sebe uzduh
žestinom jula

Bez glasa gorim u tjeskobi
Vraćam suncu sve što od njeg dobih.

Papirići

Hercegovačka brda. Još kao dijete imao sam tamnu tjeskobu kada bih gledao hercegovačka brda, ono golo kamenje koje se sraslo u brda, tek na površini odijeljeni kamenovi, veći koji stoje uvijek na istom mjestu, ili manji koji se premještaju. Nikakvih šuma, nikakvih stabala koja bi u tu mrtvu brdsku pustinju umiješala život – što je ona pokoja ljubica ili travka koja je u slučajnoj čaci zemlje, sakrita između kamenja, našla mogućnosti za svoj korijen? Golotinja, ova težina koju ništa ne olakšava, pustoš tvrdog kamena otuđivala me je od sebe. Jedeino kad su se brda udaljšivala, kad su se pojedinosti slijevale u cjelinu – dakle, kad su bila što god dalje, gubila su onu oštrinu, tvrdoću, sivoću ili crnoću kamena i prestajala da budu kamen i sve više – moglo bi se reći – postajala plavi skamenjeni plamen, dok na koncu ne bi bila bestjelesna i tek boja, koja se više nije razlikovala od boje neba i oblaka, i miješala se s njima...(1920., ulomak)

-Prilog objavljen, pod skupnim naslovom „Mile Pešorda: BRIJEG, TA PLAVA SKAMENJENA VJEČNOST“, u tjedniku za kulturu **Hrvatsko slovo br. 788., str. 16-17.**, s fotografijama Antuna Branka Šimića i crkve Sv.Katarine u Grudama, **Zagreb, petak, 28. svibnja 2010.-**